

Bijlage 'Generatie Bhagwan'

Osho's visie op seksualiteit

Osho heeft vaak over seksualiteit gesproken¹. Al in 1968, lang voor de oprichting in 1974 van zijn wereldberoemde ashram (commune) in Pune, India, spreekt hij in Mumbai tienduizenden landgenoten toe over een meer natuurlijke houding tegenover seks en over seks als een weg naar spirituele transformatie². Het leidt tot veel tumult en tot zijn reputatie als 'seksgoeroe'. Maar in feite doet Osho hier niets anders dan een eeuwenoude Indiase traditie van Tantra onder het stof vandaan halen.

Osho: *"De liefde die je uit, uit zich eerst via je lichaam. Het wordt seks. Het wordt liefde genoemd als het door de geest geuit wordt, wat hoger, dieper en subtieler is. Door de ziel uitgedrukt wordt het toewijding."*

Leidde de vrije seksuele atmosfeer dan niet automatisch tot misbruik van tieners door volwassenen?

Het is van belang om te benadrukken dat Osho uit eigen beweging nergens in zijn talloze uitspraken over seksualiteit vrije seksuele omgang tussen volwassenen en minderjarigen aan de orde stelt, laat staan vergoelijkt. Volwassenen met verkeerde bedoelingen kunnen zich nimmer op een uitspraak van Osho beroepen om hun seksuele avances richting minderjarigen te rechtvaardigen.

Toch is er in sommige communes, met name in Rajneeshpuram³ het een en ander voorgevallen waar de leiding, i.c. Sheela, Osho's secretaresse, kennelijk niet adequaat op reageerde. De daders werden niet op hun gedrag aangesproken, waarmee een verkeerd signaal aan alle communeleden werd gegeven. Dit soort gedrag hoorde er kennelijk bij, dachten ook sommige ouders. Maar het spoorde niet met Osho's visie.

Want wanneer Osho spreekt over seks en jongeren geeft hij aan dat zij in vrijheid *met elkaar* hun ontluikende gevoelens moeten kunnen exploreren, zoals hij dat zelf heeft geobserveerd bij zijn bezoeken aan een geïsoleerd levende inlandse gemeenschap in de bossen van de Centraal-Indiase landstreek Bastar⁴. De pubers leefden daar gezamenlijk in een huis midden in het dorp. Daar konden ze seksueel experimenteren, maar ze mochten er slechts enkele dagen met één partner optrekken. Een volwassene zag erop toe. Na verloop van tijd waren ze allemaal wel intiem met elkaar geweest en hadden ze een beter idee gekregen wie bij wie het beste paste. Met die persoon kon dan een stabiele relatie worden gevormd, die meestal een leven lang stand hield. Door deze jeugdervaring was later de neiging tot vreemdgaan verdwenen⁵.

Osho behandelt seksualiteit en erotiek als iets volkomen natuurlijk, een levenskracht die niet moet worden onderdrukt, niet moet worden verborgen, waarover men zich niet schuldig moet voelen. *Als kinderen vrij worden gelaten om seksuele relaties aan te gaan, zijn ze niet meer verlegen en worden ze besluitvaardig*, aldus Osho⁶. Uit de verhalen komt naar voren dat de meisjes in de commune zich ook wel uitdagend konden gedragen. Maar van volwassen mannen mag dan worden verwacht dat zij daarmee verstandig omgaan. Hoe vaak het op dit punt mis ging, moet worden onderzocht. Het is niet ondenkbaar dat de toenmalige reputatie van de Osho communes als een *'permissive society'* ook mannen heeft aangetrokken die, bewust of onbewust, niet primair op spirituele groei gericht waren.

Was Osho van de misstanden op de hoogte?

Buiten de commune circuleerden geruchten en aantijgingen, maar zijn antwoord (*'Dit is beledigend en walgelijk'*) op een vraag hierover van een journalist maakt aannemelijk dat Osho dergelijke misstanden totaal niet reëel achtte⁷. Er volgde een justitieel onderzoek, dat wegens gebrek aan bewijs werd gestaakt.

¹ Lees: <https://vrienden-van-osho.nl/osho-over-seksualiteit/>

² Lees "From Sex to Superconsciousness", <https://shop.osho.com/en/from-sex-to-superconsciousness-1>

³ Rajneeshpuram, de Osho commune in Oregon, USA, waar Osho verbleef van 1981 – 1985.

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Bastar_district

⁵ *The Beloved*, Vol. 1, ch. 2.

⁶ *Socrates Poisoned Again after 25 Centuries*, ch. 23.

⁷ *The Last Testament*, Vol.1, ch. 28, q. 24.

Bedacht moet worden dat Osho afgezonderd leefde in zijn communes. Hij verbleef daar als gast, omringd door een kleine staf van verzorgers. Er was alleen dagelijks contact met zijn secretaresse, tevens hoofd van de praktisch geheel uit vrouwen bestaande leiding, die ongemakkelijke kwesties mogelijk voor hem zal hebben verzwegen. Voor doorsnee communeleden was het onmogelijk om Osho direct te benaderen.

Osho's seksuele relaties

In de literatuur⁸ is de getuigenis te vinden van vrouwen met aangename erotische herinneringen aan Osho. De documentaire laat twee vrouwen aan het woord wier ervaring minder positief was. Hoe het ook zij, dat Osho niet celibatair leefde, heeft hij desgevraagd in 1985 in een interview duidelijk gemaakt. Zo af en toe deelde hij het bed met een van zijn (volwassen) vrouwelijke sannyasins. Overigens had hij bij een andere gelegenheid al eens uitgelegd dat de verbinding met een ander persoon voor hem een "secondary experience" was. 'The real joy is to be alone with oneself.'

Celibaat is het onderdrukken van de natuur en dat vond Osho niet goed. Pas wanneer onthouding voortkomt uit een staat van volledig bewustzijn, dan heet het *Brahmacharya* en is het celibaat natuurlijk.

Is of was de Bhagwan beweging een sekte? En zo ja, heeft dit het misbruik in de hand gewerkt?

De term sekte had vele decennia terug een neutrale betekenis: een (denk)richting, leer, school. Maar al jaren wordt de term misprijzend gebruikt, geassocieerd met dwang, geldklopperij, naar-binnen-gekeerdheid, dwepij en hersenspoelen. Daar blijkt in de praktijk meestal weinig van te kloppen, zo bleek in 1984 ook uit een parlementair onderzoek⁹. Daarin werd dan ook gepleit voor het gebruik van de term nieuwe religieuze beweging.

De Bhagwan beweging was in de eerste helft van de jaren tachtig in Nederland een opvallend fenomeen met 26 communes en ca. 15.000 in het rood geklede, meest goed opgeleide en soms landelijk bekende aanhangers (sannyasins). Van enige bekeringsdrang was geen sprake. Uittreders werden niet lastiggevallen. Het was niet één organisatie, maar een los verband van zelfstandige stichtingen. Op 2 of 3 procent na woonden en werkten sannyasins in de burgermaatschappij. Het communeleven gaf een mate van intensiteit, van concentratie die voor de alleenstaande zoeker op het spirituele pad moeilijk te realiseren is. Om diezelfde reden werden binnen verscheidene godsdiensten ooit kloosterorden opgericht. Het kloosterleven kende voor de ingetreden paters en zusters tal van beperkingen, die zij echter gewillig aanvaardden. Maar nooit werd hierop het etiket sekte in de hiervoor aangeduide negatieve betekenis geplakt. Meten met twee maten?

Al vóór Osho's overlijden in 1990 werd het merendeel van de communes gesloten, was de rode kleding afgeschaft en werd de spirituele queeste een 'ieder voor zich'. Osho's inzichten en zijn meditatietechnieken blijken hierbij voor velen nog altijd een waardevolle inspiratiebron. Belangstellenden kunnen naar keuze deelnemen aan op persoonlijke groei gerichte retraites en cursussen die door bevoegde docenten her en der worden georganiseerd, kunnen Osho's boeken lezen en zijn toespraken bekijken of beluisteren. Niemand zal je lastigvallen om te vragen of je misschien sannyasin wilt worden. Conclusie: er bestaat al heel lang niet meer zoiets als een Osho beweging, en een sekte (stigmatiserend bedoeld) is het nooit geweest.

Maar de vestiging van de grote Bhagwan commune Rajneeshpuram en de strijd die dit opleverde met de Amerikaanse maatschappij hebben daar toen wel tot ontsparingen in het management geleid die de commune enige tijd een sektarisch karakter gaven. Redelijke kritiek werd niet geaccepteerd, wat bijvoorbeeld de alertheid op eventuele misstanden deed verslappen. Telefoons (ook die van Osho) werden afgeluisterd, aanslagen op Osho's verzorgers en op mensen van buiten de commune werden voorbereid of gepleegd. Toen de situatie er onhoudbaar werd vertrok dit management o.l.v. Osho's secretaresse Sheela plotseling in september 1985. Osho stelde alles aan de kaak en kwalificeerde de gevluchte communeleiding als een "fascist gang". Het was een harde les geweest in corruptie van de macht. Osho heeft zijn verantwoordelijkheid hiervoor duidelijk uitgesproken. Maar het was Sheela die vier jaar gevangen werd gezet, terwijl Osho wegens gebrek aan enig bewijs van betrokkenheid na een hardhandig uitgevoerd

⁸ Subhuti Anand Waight: *Wild Wild Guru: an insider's account of his life with Bhagwan, the world's most controversial guru*; ch. Bhagwan's Private Life.

⁹ T.A.M. Witteveen: *Overheid en nieuwe religieuze bewegingen*. Tweede Kamer, vergaderjaar 1983-1984, 16635, nr. 4

twalfdaags voorarrest¹⁰ uit Amerika werd verbannen. Hij kreeg een boete wegens overtreding van de immigratiewetgeving (het toestaan van schijnhuwelijken).

Na zijn terugkeer uit Amerika heeft Osho nog vóór zijn overlijden de lijnen uitgezet voor een heel ander soort commune. Niet een utopische alternatieve samenleving, maar een Meditation Resort, een comfortabele 'Club Med' waar je enkele dagen of weken spiritueel vakantie kunt houden om de batterij weer op te laden. Dit is ca. tien jaar na Osho's overlijden op de plek van de vroegere ashram in Pune gerealiseerd en vormt ook heden nog een trekpleister voor zoekers op het pad.

Maar hoe zit het dan met de persoonsverheerlijking?

Het in India bekende verschijnsel goeroe en de relatie meester-discipel bracht met de opkomst van Bhagwan menige westerse pen in beweging. In dit bericht moeten we volstaan met de constatering dat de bejegening van Jezus als meester in het Christendom nooit is geproblematiseerd, maar dat Bhagwan met name in het westen alle haren recht overeind deed staan. Jezus bezat een vanzelfsprekende goddelijke status, terwijl over Bhagwan meesmuilend werd vermeld dat deze naam in het Sanskriet 'god' betekent, terwijl het óók 'de gezegende' betekent. Jezus dient te worden gevolgd ("laat je netten in de steek; laat de doden de doden begraven."), Bhagwan daarentegen, wordt als totalitair beschouwd.

Feit is, dat Osho in de beginfase van zijn optreden het accent legde op overgave en vertrouwen van de leerling en later dat hij niet als een Meester maar meer als een vriend en een gewoon mens wilde worden beschouwd. "Maar uw volgelingen lijken u te aanbidden" zei een journalist in een van de vele interviews die Osho gaf. "Ja, dat is mijn probleem. Maar wat moet ik dán doen?" was het antwoord, "Zeg het maar."

Op zijn verzoek werden na zijn dood de foto's van Osho die her en der in de Resort hingen, verwijderd, evenals uit de herdrukken van zijn boeken. Osho wilde niet dat het zou gaan om zijn persoon, maar om zijn boodschap van meditatie.

De seksuele revolutie

Buiten de communes had zich intussen de seksuele revolutie afgespeeld.

Het is van belang zich te realiseren dat wat Maroesja Perizonius en haar lotgenoten destijds in de Amsterdamse Osho commune in 1985 en daarvóór in buitenlandse Osho communes overkwam, plaatsvond in een wereld die niet meer bestaat. De jaren zestig, zeventig en tachtig vormden in de hele westerse wereld een periode van seksuele bevrijding. De komst van de anticonceptiepil in 1963 gaf vrouwen veel meer speelruimte om met relaties te experimenteren. De kerken verloren in rap tempo hun gezag, wat zich b.v. weerspiegelde in een lossere huwelijksmoraal en in de mode (minirokjes, monokini's). Het ledenbestand van de NVSH groeide als kool en verenigingen als het COC, die de belangen van homoseksuelen behartigde, en de pedofielenvereniging MARTIJN¹¹ timmerden stevig aan de weg. De politiek volgde deze maatschappelijke ontwikkeling.

Een frappant voorbeeld hiervan gaf het dagblad Trouw op 6 november 1985. Daarin vinden we op dezelfde pagina 15 een interview met twee zelfbewuste en zo op het eerste gezicht geen ongelukkige tieners, Maroesja Perizonius (toen nog Chandra) en haar vriendin Shanti, in de Amsterdamse Osho commune, naast een - in tamelijk luchtige bewoordingen gesteld - bericht over een wetsvoorstel van minister van Justitie Korthals Altes (VVD) om het vrijen tussen volwassenen en tieners niet meer strafbaar te stellen. 'Kinderen tussen de twaalf en zestien jaar moeten zelf kunnen beslissen of ze met een volwassene willen vrijen', vond de minister toen. Maar hij werd teruggefloten.

Trouw 6 nov. 1985, p.15

Shanti en Chandra zijn bezorgd over Bhagwan

Chandra en Shanti, dit keer in zwart-wit. Foto: Paul Bakenwaay

Ik voel me heel verdrietig. Ik snap niet waarom ze Bhagwan gerespecteerd hebben. Wat heeft ze misdaan? Hij zit nu in een cel, anders zijn stiel, alleen een die-nen bed. In de gevangenis roken de bewakers sigaretten. En Bhagwan kan daar absoluut niet tegen. Ik ben heel bezorgd over zijn gezondheid."

Shanti (14) zit samen met Chandra (13) in de ontmoetingsruimte van de Stad Rajneesh. Het nieuws onderzocht van de Bhagwan-voelgeleuten in Amsterdam. Maar hun paar-roude kleren, het bordeaux-rode lafelkleedje en het donkerrode glas vruchtentrap voor zich een keurloos waard. Chandra: "Bhagwan heeft eens gezegd: 'Gedrukt worden is het enige wat ik nog niet heb meegemaakt'. En nu zit hij in een cel. Het enige wat we kunnen doen is afwachten."

Shanti heeft als reactie op de arrestatie van Bhagwan een brief van een oude schoolvriendin gekregen. "Ze vroeg of de commune nu niet uit elkaar zou vallen en of ik dan weer bij mijn vader ga wonen. Ik vond het leuk horen van haar te krijgen, maar ze snapt niet waar ik mee bezig ben. Natuurlijk valt de commune niet meteen uit elkaar en voorlopig blijf ik ook lekker hier wonen."

Op school en in de buurt waar Shanti en Chandra vroeger woonden, hebben de kinderen nooit goed begrepen wat de twee meiden in Bhagwan zagen. "Is dat je opa?", schreeuwden de jongens bij Shanti in de klas als ze haar 'maka' met een foto van Bhagwan om haar nek droeg. "Ik mocht ook nooit op verjaardagen komen. Die roze roddelen we niet uit, anders ze dan. Door dat pes-

ten heb ik mijn 'maka' daar op een gegeven moment maar afgeleiden."

Ook Chandra heeft dichte herinneringen aan haar vroegere leven. "Ik heb tegen mijn vrienden nooit kunnen zeggen wat ik echt van ze vond. Altijd werd er om de hete luit heengetrapt. Binnen inmeringen aan haar vroegere leven. Ik heb tegen mijn vrienden nooit kunnen zeggen wat ik echt van ze vond. Altijd werd er om de hete luit heengetrapt. Binnen

Bhagwan-school naar Nederland

Een deel van de Rajneesh-school uit het Engelse Bedfordshire komt naar Nederland. De school hant op het moment uit zijn voegen. Vijfhonderd kinderen zijn op een wachtlijst geplaatst terwijl de opleiding maar honderdvijftig kinderen kan toelaten.

Omdat de meeste kinderen van de school afkomstig zijn uit West-Europese landen is ons land gekozen voor de nieuwe behuizing. Er wordt nu gezocht naar een landgoed in een mooie natuurlijke omgeving om vijfhonderd kinderen en hun ouders onder te brengen.

Shanti studeert op dit moment voor telecommunicatie op de hant van Stad Rajneesh. Soms valt dat werken niet mee. Chandra: "Als ik er genoeg van heb ga ik een weekende bij mijn vader logeren. En dan blijf ik overnachten in mijn bed liggen. Lekker een hele dag niets doen."

de muren van de commune kun je wel uiten. Of je nu verdrietig, gelukkig of kwaad bent. Alleen komt dat laatste niet zo veel voor."

Shanti en Chandra zouden zussjes kunnen zijn. Ze zijn op bijna dezelfde manier bij Bhagwan terecht gekomen. Toen hun beide moeders gescheiden waren kwamen ze vaak in contact met de sekten van Bhagwan. Shanti's moeder begon zijn boeken te lezen terwijl de moeder van Chandra enthousiaste brieven van een vriendin kreeg die bij Bhagwan in India zat. Uit nieuwsgierigheid zijn ze er met hun dochters naar toe gereisd en als 'santanas' teruggekomen. "Ik was toen zeven", zegt Chandra. "Ik weet nauwelijks wat het inhield. Maar ik ben nu blij dat ik het gedaan heb."

Chandra is op dit moment even over uit Engeland. Ze zit daar op een speciale 'Bhagwan-school'.

¹⁰ Zie in de volgende paragraaf het Trouw interview met Shanti en Chandra, 6 november 1985

¹¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Vereniging_MARTIJN

Wie zich nader informeert over het maatschappelijke klimaat met betrekking tot seks en minderjarigen, ontdekt dat het soepele wetsvoorstel uit 1985 de Tweede Kamer nooit bereikte en aanleiding gaf tot een tegenbeweging die leidde tot een verscherping van de zedenwet in 2002.

Het Tweede Kamerlid Nicolai (VVD) zei daarover later in een interview¹²: *“In de 70er jaren leefde in brede kring, ook onder psychologen en in de hele samenleving het idee dat een vrijwillige seksuele relatie heel weinig kwaad kon, dat een 14-jarige heel goed kon uitmaken of een relatie, bijvoorbeeld met een 40-jarige, schadelijk was of niet. Maar nu wordt vrij breed in de samenleving, ook in wetenschappelijke kringen en zo, ingezien dat je op je veertiende onvoldoende kan inschatten wat de betekenis ervan is. De vrijwilligheid van minderjarigen op seksueel gebied is heel betrekkelijk, het zijn vaak de eerste seksuele contacten, het is erg moeilijk om te beoordelen.”*

Het is frappant dat midden jaren tachtig de wetgever zoekende was ten aanzien van de seksuele moraal en een daarop aansluitende zedenwetgeving, terwijl op dat moment in de Osho communes in Amsterdam en elders een heldere gedragslijn met betrekking tot seks met minderjarigen eveneens lijkt te hebben ontbroken. Het vormt een aanwijzing dat het leven in de commune niet uitsluitend Osho's visie weerspiegelde (tegen seks met minderjarigen), maar ook de tijdgeest van de maatschappij van destijds. Wie in de geschiedenis van de seksuele moraal duikt, zal soms verstoeld staan over hoe begripvol er naar seks tussen minderjarigen en volwassenen in de jaren zeventig en tachtig gekeken werd. Maar de grote schandalen moesten toen nog aan het licht komen: de affaire Dutroux, het kindermisbruik in de R.K. Kerk (onderzocht door de Commissie-Deetman), #MeToo en recentelijk de Epstein affaire.

¹² <https://www.nvsh.nl/opinie/meer-weten/zedenwetgevers-aan-het-woord/>